

УДК 005.591:342.25-043.86(477)

Т. Г. Бондарук,

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри фінансів,

Національна академія статистики, обліку та аудиту,

E-mail: bondaruk55@ukr.net

Особливості державного регулювання розвитку місцевого самоврядування

Стаття присвячена поглибленню теоретико-методичних засад державного регулювання розвитку місцевого самоврядування з визначенням напрямів посилення його ролі у стимулюванні соціально-економічного розвитку країни. Розкрито зміст державної регуляторної політики на місцевому рівні, розглянуто головні причини, що зумовили проведення адміністративної реформи в Україні. Запропоновано напрями реалізації реформи адміністративно-територіальної системи.

Ключові слова: державне регулювання, місцеве самоврядування, регуляторна політика, територіальна громада, децентралізація влади, адміністративна реформа.

Забезпечення процесу економічної стабілізації та зростання в Україні неможливо без дієвого інституту місцевого самоврядування, становлення якого ускладнюється глибокими організаційними, фінансовими та правовими суперечностями, що негативно позначаються на розвитку як країни в цілому, так і окремих її територій. Вирішити ці проблеми складно без застосування механізму державного регулювання розвитку місцевого самоврядування. Саме тому питання розробки, запровадження й розвитку такого механізму, а також його фінансового забезпечення потребують поглибленого дослідження на основі цілісного, системного підходу та теоретичних узагальнень, які мають стратегічне значення для вирішення економічних і соціальних завдань суспільства.

Особливо важливе значення на сучасному етапі реформування місцевого самоврядування та місцевих фінансів в Україні має аналіз передумов проведення адміністративної реформи та інституційних заходів з реформування місцевих фінансів, а також визначення організаційно-правових засад державного регулювання розвитку місцевого самоврядування.

Проблеми, що стосуються регулювання розвитку місцевого самоврядування, досить широко висвітлюються в науковій літературі. Серед вітчизняних учених, праці яких відіграють важливу роль у дослідженні проблематики місцевого самоврядування та регулювання економічного розвитку територій, – З. Варналій [1], В. Геєць [2; 3], О. Кириленко [4], І. Луніна [5], М. Скрипниченко [3] та ін.

Водночас гостра необхідність активізації наукових досліджень у сфері регулювання розвитку місцевого самоврядування та його фінансового забезпечення в Україні зумовлена насамперед наявністю ряду істотних суперечностей у взаємо-

відносинах як центральних і регіональних органів виконавчої влади, так і органів місцевого самоврядування щодо вирішення проблем місцевого розвитку, пов'язаних з недостатньою ефективністю механізмів регуляторної політики держави на місцевому рівні.

Метою дослідження є поглиблення теоретико-методичних засад державного регулювання розвитку місцевого самоврядування з визначенням напрямів посилення його ролі у стимулюванні соціально-економічного розвитку країни.

Система організації та діяльності місцевого самоврядування має відповідати вимогам належного управління. Це передбачає визнання пріоритету прав та інтересів людини в діяльності держави, реальне дотримання принципів верховенства права та законності, а також запровадження принципів ефективності, економічності та результативності.

Необхідність забезпечення збільшення доходних джерел органів місцевого самоврядування зумовлена процесами децентралізації, запровадженням у сфері державного управління принципів деконцентрації, дерегуляції та демонополізації, стимулюванням регіонального розвитку на основі закріплення нових правових норм адміністративного устрою у системі державного управління й місцевого самоврядування. З цією метою потрібно визначити принципи ефективного державного управління та надати більшу гнучкість органам місцевого самоврядування у питаннях фінансового забезпечення виконання власних повноважень.

На місцевому рівні державне регулювання, провідним напрямом якого є регуляторна політика, стосується всіх сфер управлінської діяльності. Державна регуляторна політика на місцевому рівні – це напрям державної політики, який націлений на регулювання правових відносин між регуляторними органами, суб'єктами та об'єктами регулювання у частині розвитку місцевого самоврядування з метою гармонійного поєднання інтересів держави,

територіальних громад і суб'єктів господарювання для раціонального використання місцевих ресурсів і забезпечення істотного зростання рівня життя населення. Регуляторна політика відіграє вирішальну роль у забезпеченні фінансової спроможності органів місцевого самоврядування.

Нині державне регулювання на місцевому рівні в Україні спрямоване на проведення адміністративної реформи. Необхідність останніх зумовлена певними причинами, головними з яких є такі:

1) неефективна організація виконавчої влади на рівні району та області, зокрема високий рівень централізації влади (замість децентралізації, тобто передання багатьох повноважень органам місцевого самоврядування);

2) нераціональний адміністративно-територіальний устрій, який характеризується великою кількістю дрібних населених пунктів;

3) неефективне місцеве самоврядування, зокрема фінансова неспроможність первинної (базової) ланки місцевого самоврядування за умов задекларованого права на місцеве самоврядування громади кожного населеного пункту.

Змістом адміністративної реформи є комплексна перебудова чинної в Україні системи держав-

ного управління всіма сферами суспільного життя та розбудова інститутів державного управління [6]. Суть адміністративної реформи полягає у здійсненні "... змін в інституціональній і функціональній побудові органів державної влади та органів місцевого самоврядування, оптимізація структури та діяльності органів управління, розмежування владних повноважень, поступовий перехід від застосування адміністративно-розпорядчих до координуючо-регулятивних функцій у відносинах з суб'єктами господарювання, використання переважно економічних важелів або соціальних орієнтирів, забезпечення раціонального адміністративного устрою" [4, с. 22].

Метою державного управління є "поетапне створення такої системи державного управління, яка б забезпечила становлення України як розвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної забезпеченості, культури та демократії, за допомогою якої Україна стала б впливовою державою у світі та Європі" [1, с. 310]. Згідно з Концепцією адміністративної реформи, для досягнення мети останньої в ході її проведення в країні має бути розв'язаний комплекс завдань (рис. 1, за даними [6]).

Рис. 1. Мета та завдання адміністративної реформи в Україні

Розглянемо перелічені завдання детальніше. Адміністративна реформа, спрямована на підвищення ефективності системи державного управління, покликана стати одним із головних напрямів діяльності всіх гілок і рівнів влади. Система

організації та діяльності влади й, насамперед, органів місцевого самоврядування має враховувати пріоритет прав та інтересів людини, передбачати реальне дотримання засад верховенства права та законності, а також упровадження принципів

ефективності, економічності та результативності у діяльність публічної адміністрації. У ході реформи системи територіального управління з метою наближення надання державних та громадських послуг безпосередньо до споживачів в Україні потрібно здійснити перерозподіл повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування на користь останніх [6]. Одночасно демократизація процесу управління соціально-економічним розвитком територій передбачає значне обмеження втручання органів місцевого самоврядування в господарську діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, створення умов для широкого залучення бізнесу до надання послуг у сфері життєзабезпечення громадян, налагодження партнерських зв'язків між органами державної влади й органами місцевого самоврядування, з одного боку, та діловими колами і громадськими організаціями – з іншого, у сфері забезпечення місцевого та регіонального розвитку.

Створення сучасної системи місцевого самоврядування має передбачати формування реального суб'єкта місцевого самоврядування – такої територіальної громади, яка б мала необхідні фінансові можливості для надання населенню повноцінних управлінських та громадських послуг [6]. Діяльність такої системи забезпечуватиме високий рівень незалежності самоврядних інституцій від органів виконавчої влади, а також велику різноманітність чинних демократичних інститутів у реалізації влади територіальної громади – комісій, зборів, нормотворчої ініціативи тощо, які в змозі оперативно реагувати на потреби місцевого населення.

Система державного управління в Україні поєднує як інститути, що існували десятки років тому, так і новостворені установи, які сформувались у період незалежної України. Така система залишається в цілому внутрішньо суперечливою, а отже, неефективною. Як зазначено у Концепції адміністративної реформи в Україні, її зміст полягає, з одного боку, в комплексній перебудові системи державного управління, а з іншого – у створенні якісно нових інститутів державного управління [6].

Складним залишається реальний стан справ з фінансово-матеріальним забезпеченням виконання органами місцевого самоврядування їх повноважень. Ефективне функціонування системи місцевого самоврядування значною мірою залежить не стільки від обсягу повноважень, якими наділені ці органи, скільки від наявності в їх розпорядженні матеріальних, фінансових та інших ресурсів, необхідних для виконання покладених на них функцій [7]. Органи місцевого самоврядування повинні бути дієздатними у своєму праві на місцеве самоврядування, тобто в змозі самостійно вирішувати питання місцевого рівня в межах Конституції і за-

конів України. Проте наявні фінансові ресурси місцевих бюджетів не дають змоги зазначеним органам самостійно, без державної підтримки, здійснювати видатки на утримання комунальних бюджетних установ, житлово-комунального господарства, а також на місцеві соціальні програми. При цьому суттєвий вплив на стан фінансових ресурсів місцевих бюджетів справляє нерівномірність економічного розвитку відповідних територій.

В Україні організаційну і правову базу місцевого самоврядування переважно створено. Статус законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування у цілому відповідає мінімально достатнім вимогам Європейської хартії місцевого самоврядування, яка після ратифікації її Верховною Радою України, відповідно до статті 9 Конституції України, стала частиною національного законодавства. Реформа адміністративно-територіального устрою на первинному та районному рівнях передбачає необхідність передання органам місцевого самоврядування широкого кола повноважень та розширення кола власних (самоврядних) повноважень.

Потребують розв'язання й інші проблеми чинного адміністративно-територіального устрою. Так, значна частина самоврядних адміністративно-територіальних одиниць первинного рівня (сіл, селищ, міст районного значення) та районів сьогодні не мають необхідних фінансових ресурсів для надання повноцінних суспільних, державних, комунально-побутових та соціально-культурних послуг. Для переважної більшості сільських рад обсяг дотацій з державного бюджету становить 70–90% видатків місцевих бюджетів [8, с. 63].

Проблема розмежування самоврядних прав різних територіальних громад, що співіснують у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці, виникає через неузгодженість системи адміністративно-територіальних одиниць, коли в адміністративних межах одних населених пунктів перебувають інші населені пункти, територіальні громади яких є самостійними суб'єктами місцевого самоврядування.

Отже, адміністративна реформа має здійснюватися за кількома напрямками (рис. 2). Перший – це створення нової правової бази, що регламентуватиме державне управління в Україні. Другий – формування нових інститутів, організаційних структур та інструментів здійснення державного управління й адміністративно-територіального поділу. Третій – кадрове забезпечення нової системи державного управління. Четвертий – зміцнення та формування нових фінансово-економічних засад функціонування державного управління [5]. П'ятий – наукове та інформаційне забезпечення системи державного управління, формування механізмів наукового та інформаційного моніторингу її функціонування [7].

Рис. 2. Напрями забезпечення здійснення адміністративної реформи

Урядом розроблено курс на децентралізацію влади у країні. Так, 1 квітня 2014 р. Кабінетом Міністрів ухвалено концепцію децентралізації влади в Україні [9], яка передбачає зміну системи управління на обласному й районному рівнях. Реалізацію цієї концепції пропонувалося здійснити у два етапи. На першому етапі (протягом 2014 р.) передбачалося завершення формування всієї необхідної законодавчої бази, а на другому – проведення інституційної реорганізації органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади.

У рамках реформування місцевого самоврядування запропоновано зміни, необхідність яких обумовлена тим, що саме Конституція визначає основи системи влади і без відповідних змін провести реформу неможливо. Основні зміни передбачають: запровадження трирівневої системи адміністративно-територіального устрою України – регіон (область), район, громада з повсюдністю місцевого самоврядування; передання функцій виконавчої влади від місцевих адміністрацій виконавчим органам рад відповідного рівня; розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності та наділення саме громад максимально широким колом повноважень; ліквідація державних адміністрацій і створення натомість державних представництв з тільки контролюючо-наглядовими і координаційними, а не виконавчими функціями; чітке забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування

необхідними фінансовими ресурсами, в тому числі через їх участь у загальнодержавних податках [9].

Органи місцевого самоврядування як головний суб'єкт управління розвитком адміністративно-територіального утворення наділені відповідними повноваженнями і на них покладена відповідальність за реалізацію цих повноважень. Для здійснення управлінських дій органи місцевого самоврядування мають в своєму розпорядженні три основні види ресурсів: правові, економічні та адміністративні. Ці органи задіяні на всіх етапах управлінського циклу: у плануванні, організації, регулюванні та контролі [11].

Ключовою організаційною проблемою трансформації адміністративно-територіального розподілу країни нині є визначення меж державного управління і самоврядування, а також відповідності територіального розподілу системі влади. Адміністративно-територіальна система повинна бути змінена з урахуванням необхідності формування базової “низової” ланки державного устрою, місцевого самоврядування і збереження загального управління країною для проведення єдиної державної політики. Наразі лише визначені загальні правові засади зміни адміністративно-територіального устрою регіону та окреслені принципові підходи до цієї зміни. Пропонується при зміні адміністративно-територіального устрою враховувати два основні обмеження: 1) дотримання прав місцевого самоврядування, закріплених Конституцією

країни; 2) забезпечення управління і стабільності в ході змін [11].

Пропозиції щодо процедури реформування адміністративно-територіальної системи схематично

зображено на рис. 3. Зазначимо, що реформування згідно з запропонованою схемою може і повинне відбуватися поступово й усередині існуючої системи, що дасть змогу уникнути кризи управління.

Рис. 3. Алгоритм реформування адміністративно-територіальної системи

Здійснення адміністративної реформи має починатися з нижчого рівня зі створення відповідних фінансово-економічних умов для реального розвитку базової ланки місцевого самоврядування (територіальних громад) [6]. Тому, як зазначено в Концепції адміністративної реформи, політичну та конституційну реформу слід перенести на рівень регіонів, місцевого самоврядування з метою зміцнення його правових, фінансових, економічних основ. Трансформацію територіальної організації влади необхідно здійснювати на засадах децентралізації державного управління, впровадження в його практику принципів субсидіарності, повсюдності місцевого самоврядування, формування європейської філософії адміністративно-територіального устрою, підґрунтям якої є базової адміністративно-територіальної одиниці [6, с. 4]

Серед актуальних питань подальшого розвитку місцевого самоврядування, його державної підтримки варто виокремити:

1. Здійснення адміністративної реформи на місцевому та регіональному рівнях організації влади, що передбачатиме, передусім, розмежування функцій і повноважень між місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування, а також між органами місцевого самоврядування різних рівнів; розв'язання проблем стратегічного планування розвитку територій; налагодження міжсекторного співробітництва місцевих органів влади, неурядових організацій, бізнесових структур; вдосконалення системи управління місцевого і регіонального розвитку.

2. Реформування адміністративно-територіального устрою, зокрема: вдосконалення системи адміністративно-територіального устрою; визначення статусу первинної адміністративно-територіальної одиниці; окреслення меж адміністративно-територіальних одиниць.

3. Законодавче забезпечення розвитку місцевого самоврядування, що передбачатиме прийняття

нової редакції Закону “Про місцеве самоврядування в Україні”, Програми законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування та ін.

4. Зміцнення фінансово-економічних засад місцевого самоврядування за рахунок вдосконалення міжбюджетних відносин на рівні районів, міст районного значення, селищ та сіл; визначення правового статусу комунальної власності, об'єктів спільної власності територіальних громад; здійснення реформи житлово-комунального господарства.

5. Сприяння розвитку депресивних територій та територій пріоритетного розвитку. Зміцнення транскордонного і прикордонного співробітництва, зокрема у зв'язку з розширенням Європейського Союзу. Розв'язання проблем наукового, освітнього, інформаційного забезпечення розвитку місцевого самоврядування. Вдосконалення кадрового забезпечення місцевого самоврядування, системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації службовців місцевого самоврядування. Залучення потенціалу територіальних громад, підтримка нових форм самоорганізації населення, його ініціатив щодо участі у вирішенні питань місцевого значення. Підтримка й координація діяльності органів місцевого самоврядування, громадських організацій та об'єднань у сфері місцевого і регіонального розвитку [7, с. 37].

Існуюча система територіального устрою України, як свідчать останні дослідження, не забезпечує належним чином реалізацію сучасних принципів регіональної політики, не створює підґрунтя для місцевого самоврядування. Метою трансформації первинної ланки системи адміністративно-територіального устрою є формування самоврядної, дієздатної територіальної громади, що має необхідні фінансові, матеріальні та ресурсні можливості для надання населенню повноцінних управлінських та громадських послуг [6].

Децентралізація державного управління має відбуватися на підставі практичного впровадження принципів, задекларованих у пунктах 1–3, 7, 8 ст. 9 Європейської хартії місцевого самоврядування [10]. Згідно з проектом Національної стратегії місцевого і регіонального розвитку, адміністративно-територіальну реформу потрібно проводити в певній послідовності [8, с. 64]. Виокремимо такі етапи в реформуванні місцевого самоврядування:

- Перший етап – підготовчий, у ході якого необхідно здійснити ґрунтовну підготовку до утворення базової одиниці місцевого самоврядування – громади шляхом формування належної бази даних про ці адміністративно-територіальні одиниці [8]. У межах норм чинної Конституції повинні бути створені умови для зміцнення місцевого самоврядування, зокрема через стимулювання утворення об'єднань територіальних громад (у тому числі завдяки диференціації повноважень громад), посилення бюджетних повноважень та фінансової са-

можливості місцевого самоврядування. Завдання першого етапу реалізуються насамперед шляхом прийняття Законів “Про органи виконавчої влади”, “Про місцеве самоврядування” (нова редакція). Також слід внести зміни до чинної Конституції у частині утвердження сільських, селищних, міських громад як первинної ланки адміністративно-територіального устрою та визначення територіальної основи місцевого самоврядування.

- Другий етап передбачає укрупнення громади (базової одиниці місцевого самоврядування) з паралельним перерозподілом функцій на користь органів місцевого самоврядування. Необхідність такого укрупнення зумовлена тим, що на цей орган місцевого самоврядування буде покладено виконання більшої кількості функцій. На другому етапі потрібно також раціоналізувати адміністративно-територіальний устрій на обласному рівні та запровадити виконавчі комітети обласних рад. Слід сформувати новий адміністративно-територіальний устрій країни шляхом закріплення в Конституції положення про затвердження сільських, селищних, міських громад як первинної ланки адміністративно-територіальних одиниць. Ураховуючи ці критерії, треба розробити декілька моделей трансформації існуючого адміністративно-територіального устрою первинного та районного рівнів.

- Третім етапом є визначення функціональних повноважень базового рівня органів місцевого самоврядування [8]. Цей етап передбачає проведення реформи місцевого самоврядування насамперед на рівні громад населених пунктів та районів. Зокрема, необхідно розширити компетенцію органів місцевого самоврядування за рахунок повноважень виконавчої влади, розмежувати компетенцію між базовим та районним рівнями місцевого самоврядування; вжити заходів з укрупнення громад та районів як територіальної основи місцевого самоврядування.

- Четвертий етап передбачає забезпечення принципу суспільної солідарності, нейтрального характеру загальних дотацій шляхом заснування інституту – Фонду фінансового вирівнювання, переходу до перерозподілу фінансових ресурсів на основі процентних співвідношень відрахувань до Фонду, що стимулюватиме зростання доходів місцевих бюджетів.

- П'ятий етап – залучення фінансових ресурсів фондового і кредитного ринків для фінансування програм місцевого та регіонального розвитку. В законодавчому порядку слід затвердити принцип, за яким рівень фінансового забезпечення місцевих бюджетів на надання громадських послуг населенню (видаткова частина місцевого бюджету, що враховується при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів) не буде нижчим за рівень, зафіксований під час проведення обстеження соціально-економічного стану всіх адміністративно-

територіальних одиниць. На завершальному етапі передбачається завершити реформу адміністративно-територіального поділу та запровадити регіональне самоврядування.

Принципово важливо наголосити на легітимності проведення адміністративної реформи. Законодавче врегулювання повноважень, організації та порядку діяльності органів виконавчої влади, основ державної служби, засад місцевого самоврядування, територіального устрою – це умова незворотності проведення адміністративної реформи, її системності та демократичності.

Отже, у статті обгрунтовано, що на місцевому рівні державне регулювання стосується всіх сфер управлінської діяльності та включає регулювання розвитку місцевого самоврядування. Розкрито зміст державної регуляторної політики на місцевому рівні як напряму державної політики, який націлений на регулювання правових відносин між регуляторними органами, суб'єктами та об'єктами регулювання і включає регулювання розвитку місцевого самоврядування з метою гармонійного поєднання інтересів держави, територіальних громад і суб'єктів господарювання для раціонального використання місцевих ресурсів і забезпечення істотного зростання рівня життя населення.

Розкрито головні причини, що зумовили проведення адміністративної реформи в Україні. Це неефективна організація виконавчої влади на рівні району та області, зокрема високий рівень централізації влади (замість децентралізації); нераціональний адміністративно-територіальний устрій, який характеризується великою кількістю дрібних населених пунктів; неефективне місцево самовря-

дування через фінансову неспроможність його первинної (базової) ланки.

Визначено напрями здійснення адміністративної реформи, зокрема: створення нової правової бази, що регламентуватиме державне управління в Україні; формування нових інститутів, організаційних структур та інструментів здійснення державного управління та адміністративно-територіального поділу; кадрове забезпечення нової системи державного управління; зміцнення та формування нових фінансово-економічних засад функціонування державного управління; наукове та інформаційне забезпечення системи державного управління, формування механізмів наукового та інформаційного моніторингу її функціонування. Запропоновано напрями реалізації реформи адміністративно-територіальної системи.

Серед актуальних питань подальших досліджень розвитку місцевого самоврядування, його державного регулювання виокремимо такі: здійснення адміністративної реформи на місцевому та регіональному рівнях організації влади, яка передбачатиме, передусім, розмежування функцій та повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також між органами місцевого самоврядування різних рівнів; розв'язання проблем стратегічного планування розвитку територій; вдосконалення системи управління місцевого і регіонального розвитку; здійснення реформи адміністративно-територіального устрою; законодавче забезпечення розвитку місцевого самоврядування, зміцнення його фінансово-економічних засад.

Список використаних джерел

1. Регіональна політика України : інституційно-правове забезпечення : [зб. офіц. документів] / упоряд. : З. Варналій, В. Жук, А. Павлюк, О. Шевченко ; за ред. З. Варналія. – К. : НІСД, 2004. – 521 с. – (Бібліотека офіційних документів).
2. Геєць В. М. Пріоритети соціально-економічного розвитку України та роль бюджетної стратегії в її реалізації / В. М. Геєць // Наукові праці НДФІ. – 2006. – Вип. 2. – С. 3–6.
3. Геєць В. М. Від екзогенно залежної до ендегенно орієнтованої стратегії розвитку економіки / В. М. Геєць, М. І. Скрипниченко // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 1. – С. 34–47.
4. Місцеві фінанси : [підруч.] / за ред. О. П. Кириленко. – К. : Знання, 2006. – 677 с.
5. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : [наук. доповідь] / за ред. І. О. Луніної ; НАН України, ДУ “Ін.-т економіки та прогнозування НАН України”. – К. : [б.в.], 2016. – 69 с.
6. Концепція адміністративної реформи в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=89222
7. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / Ю. Ганущак ; Швейцарсько-український проект “Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO”. – К. : ТОВ “Софія-А”. – 2013. – 160 с.
8. Національна стратегія місцевого і регіонального розвитку (проект) // Кур'єр місцевого самоврядування. Шляхи розвитку місцевої демократії в Україні (концептуально-прикладні пошуки та бачення фонду). – 2005. – С. 53–75. – (Спецвипуск).
9. Європейська хартія місцевого самоврядування : ратифікована Законом України від 15.07.1997 р. № 452/97-ВР, станом на 16.11.2009 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036

10. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

11. Бондарук Т. Г. Місцеве самоврядування і місцеві фінанси в умовах адміністративного реформування / Т. Г. Бондарук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 5 (119). – С. 162–169.

References

1. Varnalii, S., Zhuk, V., Pavliuk, A., & Shevchenko, A. (2004). *Rehionalna polityka Ukrainy: instytutsiino-pravove zabezpechennia [The regional policy of Ukraine: institutional and legal support]*. Z. Varnalii (Ed.). Kyiv: NISI [in Ukrainian].

2. Heiets, V. M. (2006). Priorityty sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy ta rol biudzhethnoi stratehii v yikh realizatsii [The priorities of socio-economic development of Ukraine and the role of the budgetary strategy in their implementation]. *Naukovi pratsi NDFI – Proceedings of NDFI*, 2, 3–6 [in Ukrainian].

3. Heiets, V. M., & Skripnichenko, M. I. (2003). Vid ekzohenno zaleznoi do endohenno oriientovanoi stratehii rozvytku ekonomiky [From exogenously dependent to endogenously oriented strategy of economic development]. *Ekonomika i prohnozuvannia – Economics and Forecasting*, 1, 34–47 [in Ukrainian].

4. Kyrylenko, O. P. (Eds.). (2006). *Mistsevi finansy [Local finance]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

5. Lunina I. O. (Eds.). (2016). *Rozvytok biudzhethnoi detsentralizatsii v Ukraini [Development of budget decentralization in Ukraine]*. Kyiv: DU “In-t ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy” [in Ukrainian].

6. Kontseptsiiia administratyvnoi reformy v Ukraini [The concept of administrative reform in Ukraine]. (n. d.). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=89222 [in Ukrainian].

7. Ganushchak, Yu. (2013). *Reforma terytorialnoi orhanizatsii vlady / [The reform of territorial organization of government]*. Kyiv: TOV “Sofiya-A” [in Ukrainian].

8. Natsionalna stratehiia mistsevoho i rehionalnoho rozvytku (proekt) [National strategy for local and regional development (draft)]. (2005) *Kurier mistsevoho samovriaduvannia. Shliakhy rozvytku mistsevoi demokratii v Ukraini (kontseptualno-prykladni poshuky ta bachennia fondu) – Special issue of Courier of local government. Ways of local democracy development in Ukraine (conceptual and applied search and vision of fund)*, 53–75 [in Ukrainian].

9. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia, ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 15.07.1997 r. № 452/97-VR, stanom na 16.11.2009 r. [European Charter of Local Self-Government, ratified by the Law of Ukraine of 15.07.1997 № 452/97-VR, as of 16.11.2009]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036 [in Ukrainian].

10. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 r. № 333-r “Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 01.04.2014 № 333-r “On approval of the Concept of reforming the local self-government and territorial organization of power in Ukraine”]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> [in Ukrainian].

11. Bondaruk, T. G. (2011). Mistseve samovriaduvannia i mistsevi finansy v umovakh administratyvnoho reformuvannia [Local government and local finance in terms of administrative reform]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of economics*, 5 (119), 162–169 [in Ukrainian].

Т. Г. Бондарук,

доктор экономических наук, профессор,

заведующая кафедрой финансов,

Национальная академия статистики, учета и аудита

Особенности государственного регулирования развития местного самоуправления

Статья посвящена углублению теоретико-методических основ государственного регулирования развития местного самоуправления с определением направлений усиления его роли в стимулировании социально-экономического развития страны. Раскрыто содержание государственной регуляторной политики на местном уровне, рассмотрены основные причины, обусловившие проведение административной реформы в Украине. Предложены направления реализации реформы административно-территориальной системы.

Ключевые слова: государственное регулирование, местное самоуправление, регуляторная политика, территориальная община, децентрализация власти, административная реформа.

T. H. Bondaruk,
Dsc in Economics, Professor,
Head of Finance Department,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit

Peculiarities of State Regulation for the Development of Local Self-Governance

Theoretical and methodological framework for regulation of the development of local self-governance is extended, with outlining the ways to strengthen its contribution as a factor promoting social and economic development of a country. It is demonstrated that the regulatory framework at local level covers all the governance areas, including regulation of local self-governance. The essential meaning of the regulatory policy at local level is defined as an area of State policy, focused on regulation of legal relations between regulatory bodies, between the entities charged with regulatory functions and the entities that are subject to regulation; it includes regulation of local self-governance, territorial communities and business entities for rational use of local resources and essential growth in the living standards of the population.

The central reasons behind the administrative reform in Ukraine are outlined: ineffective organization of the executive power at district and oblast level, with the highly centralized power (instead of decentralization); inadequate administrative and territorial division, characterized by large numbers of small localities; ineffective local self-governance, characterized by financial incapacity of the primary (basic) segment in the local self-governance.

Directions of the administrative reform in Ukraine are outlined: building up the new legal framework for the public governance in Ukraine; building up new institutes, organizations and instruments for the governance and the administrative and territorial division; staffing of the new governance system; laying and strengthening the new financial and economic foundations for operation of the governance system; scientific and information support to the governance system; building up the mechanisms for scientific and information monitoring of the governance system performance. Ways to implement the reform of the administrative and territorial system in Ukraine are proposed.

Keywords: *state regulation, local self-governance, regulatory policy, territorial community, decentralization of power, administrative reform.*

Бібліографічний опис для цитування:

Бондарук Т. Г. Особливості державного регулювання розвитку місцевого самоврядування / Т. Г. Бондарук // Статистика України. – 2016. – № 4. – С. 84–92.

Шановні майбутні доктори філософії та доктори наук!

Національна академія статистики, обліку та аудиту оголошує набір на навчання здобувачів наукового ступеня доктора філософії та доктора наук за такими спеціальностями:

- 051 Економіка.
- 071 Облік і оподаткування.
- 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Правила прийому та строки проведення вступних випробувань викладені на сайті Академії за адресою <http://nasoa.edu.ua/nauka/aspirantura-doktorantura/>

Термін навчання в аспірантурі Академії становить 4 роки.

Адреса і контактні телефони: м. Київ, вул. Підгірна, 1, каб. 68-б.

+38(044) 484 48 93, +38(050) 352 01 35.

E-mail: aspirantura_nasoa@ukr.net